

- художників Києва // Каталог виставки творів каталог. – К., 1991. – С.32.
8. Сіксай І. О. Пейзаж у творчості художників Закарпаття другої половини ХХ ст.: огляд літературних джерел / І. О. Сіксай // Дизайн-освіта в Україні: сучасний стан, перспективи розвитку та євроінтеграція. – 2011. – №5. – С.146 – 148.
  9. Режим доступу [Електронний ресурс] <http://faqukrx.xyz/mistectvo-ta-rozvagi/mistectvo/74424-suchasnij-zhivopis-rejzazhi-suchasni-hudozhnikiv.html>
  10. Режим доступу [Електронний ресурс] http://uartlib.org/downloads/Avramenko_Zareckiy_uartlib.org.pdf

Дуда В.

Науковий керівник – доц. Дячок О. М.

ПЕЙЗАЖ У ТВОРЧОСТІ ХУДОЖНИКІВ ТЕРНОПОЛЯ ХХ-ХХІ СТОЛІТТЯ

Постановка проблеми. Пейзаж у творчості художників Тернополя ХХ-ХХІ ст. є надто різноманітною темою для роздумів, а отже цікавою для розгляду, та поглиблення знань. Саме незліченність майстрів, що працювали в різних техніках відображення природи що оточує нас, провокує дізнатись більше про особливості кожного художника, та описати який вклад у мистецтво зробив кожен з них.

Метою статті є – ознайомлення із пейзажистами міста Тернополя, дослідження їх вкладу в розвиток і становлення пейзажного жанру України.

Завданнями праці є: виокремлення тернопільських творців пейзажу в ХХ-ХХІ ст., які мають найбільший вплив на напрямок розвитку пейзажного жанру; пошук відмінностей у зображенні та особливості розвитку жанру за цей короткий період.

Одним з основних завдань нашого суспільства, що постають перед системою сучасної освіти, є формування культури особистості. **Актуальність** цього завдання пов'язана з переглядом системи життєвих і художньо-естетичних цінностей. Формування культури підростаючого покоління неможливо без звернення до художніх цінностей накопичених суспільством у процесі свого існування.

Таким чином, стає очевидна необхідність вивчення основ історії мистецтв [1, с. 53-55].

Почнемо знайомство із провідного живописця Тернополя Михайла Піпана який є представником одеської школи. Його можна назвати місцевим Ван Гогом, та на відміну від останнього у Тернопільського художника є своє лице, і треба вміти це побачити. На його роботах можна зустріти відомі кожному Тернополянину краєвиди, міські та паркові пейзажі, а вільний і сміливий мазок надає роботі домашнього затишку [2].

Наше рідне місто обпалене у 1944-му місто відтворював художник Дмитро Шайнога – він осів у нас після Другої світової. Руїни нашого міста, розбомбленого і розгарабованого під час боїв у 1944-му році, змінена в останні десятиліття Надставна церква і знищений парафіяльний костел – теми малюнків про воєнні часи у Тернополі. Водночас за картинами стоїть доля людини та драматична історія міста що переплелись разом і повністю відобразилися на полотнах художника. Як не як, а бої за Тернопіль тривали у березні-квітні 1944-го року. Руїнування були настільки значними, що 85% будівель перетворилися у руїни. Очевидці згадували: не те, що проїхати, а пройти Центром було неможливо. Наслідки цього хаосу і зафіксував митець. До слова, художник постійно малював Тернопіль. Отож, колишній історичний центр міста – площа Собеського з відомими до війни готелем Пунчерта і ярмарками святої Анни постають на малюнках у вигляді обсмалених стін бездахих будинків із димарями, що стирчать у порожнє небо, з обпеченим вогнем деревами. Є у спадку Дмитра Шайноги і праці, присвячені відбудованому місту. Звісно всі форми і предмети що з'являються на полотнах є далекими від реальності і децю не правдоподібними, але дух міст і архітектури що відроджується переданий чуттєво і неперевершено [3].

Представницею сучасного пейзажного живопису є Оксана Дорош, її твори наповнені глибоким внутрішнім осмисленням, прагненням створити довершений образ, асоційований із реальністю. Вона любить робити акцент на тильних якостях полотна, мотузок, які використовує у своїй роботі художниця, зближує її творчі пошуки з мистецькими експериментами представників інформальної течії в живописі ХХ ст.

Вона на полотнах зображує різноманітні пам'ятки Тернополя: собори, цивільні будинки, дороги і спокійні парки, а експресивна манера додає загадковості і життєвості. Графічні ефекти створюються за рахунок гри складок полотна, фактурності поверхні. Інколи у своїй роботі майстриня розширює межі площини полотна, надаючи творам об'ємних просторових якостей. Такий ефект досягається шляхом кріплення полотна до підрамника за допомогою мотузок [4, с.190].

Одним із видатніших графіків і живописців Тернополя є Євген Удін. До Тернополя із Чернівців він переїхав у 60-их роках. З того часу на його роботах оселилося наше місто [5].

Одним із головних об'єктів нашого міста є став. Тож не дивно, що він став одним із головних героїв робіт майстра. А крім того, на малюнках Євгена Удіна — околиці міста. Він зображав дальній пляж, Кутківці з будиночками під солом'яними дахами. Художника цікавили стара архітектура — неодноразово малював сакральні споруди Тернополя, на його роботах залишилися вже знищені будиночки середмістя. Часто художник зображає те, попри що інші пройдуть та не помітять.

Він став одним з тих, хто на власні очі бачив як Тернопіль відновлювався після другої світової війни. Активно зображав як із попелу і уламків місто стало таким, як ми його знаємо. Чорно-білі,

кольорові, графічні, інколи живописні, твори які неможливо забути чи пройти повз, потрібно уважно роздивлятися кожну деталь, адже від цього залежить розуміння роботи. Євген Удін брав активну участь в розбудові міста, зокрема давав свої проекти того, як воно має виглядати і не одноразово міська рада схвально ставилася до його порад [6].

Представник пейзажистів Тернополя ХХ ст. Михайло Володимирович Витягловський, який у своїх роботах часто зображав архітектуру і краєвиди нашого міста. Працював у багатьох техніках – живопису, дерев'яної пластики. Характерним для його робіт є динаміка розвитку сюжету. Художник часто застосовує відкриті, яскраві кольори, що здіймаються в танку, і дивовижним чином проглядаються обриси будівель, вулиць та людей. Також мав високий вплив на розвиток абстрактного мистецтва.

Провідний художник сучасного Тернополя Кузів Михайло Петрович. В основі його стильової спрямованості творчості – синтез реальності в гармонійному поєднанні абстракції з філософським осмисленням сюжетів. Автор багатьох жанрових полотен, пейзажів. Часто зображає Тернопільські вулиці, та архітектурні візитки міста [7].

Михайло Кузів працює в постмодерністському напрямі, вміло поєднуючи геометричну та чисту абстракцію, елементи сюрреалізму, фігуративний живопис. Художник відтворює світ із любов'ю, на українському генетичному рівні його твори сильні, глибоко філософські, в них читається історія нашого народу. Часто звертається на тему козаччини. Загалом він пройшовся з пензлем багатьма історичними епохами. Його творчість є суттєвим вкладом в розвиток Тернопільського пейзажного жанру [8].

Останній у цій статті, та не останній по-важливості Володимир Чорнобай. Світ його картин цілком самодостатній. Він не має потреби у випадкових свідках. І, мабуть, саме тому дивитися на нього — майже диво. Такі думки виникають, коли вперше знайомишся із творчістю відомого тернопільського художника Володимира Чорнобая. У творчості цього митця є незбагненна таємниця, що відчувається у всьому: в якихось аж ніби нетутешніх картинах з їх фантастичними та звабними темами й образами, що зворушують душу та серце, котрі говорять співучим багатоголоссям, у розписних дошках, з німої деревини яких ніби вивільняються химерні обличчя, у пейзажах та портретах. Ми входимо у світ художника, як у дім. І на якийсь час перестаємо належати самим собі, бачимо речі, про які ніколи раніше не здогадувались, віддаючись на волю його фантазії. Адже тому, хто малює, дана влада змушувати предмети говорити, а нам — розуміти побачене і робити з цього висновки [9].

Неперевершений стиль письма художника змушує замріятись і заздрити баченню митця, гармонія фарб, мазок, і текстура полотна надихають на роздуми. Володимир Чорнобай як і всі Тернопільські художники, часто зображав архітектурні пам'ятки, і ключеві місця. У характерній для себе манері на полотнах зображав звичні вулички та площі.

Для того щоб найбільш повно зрозуміти пейзажний жанр у виконанні Тернопільських митців слід дивитись у минуле, з чого все починалось і повільно слідкувати за розвитком і урізноманітненням його як самостійного жанру живопису. Бо це єдиний шлях для самовдосконалення

Висновки: провівши дослідження, та поверхнево оглянувши творчість та історію художників пейзажистів Тернополя, можна стверджувати що, пейзажний жанр користується популярністю. Більше того, виробився типовий, характерний для нашого регіону стиль, який вже можна назвати школою. А це означає, що ми маємо серйозне підґрунтя для розвитку. Визначив, що відносно початку ХХ ст. у ХХІ ст. пейзажний жанр зробив якісний стрибок вгору, став значно різноманітнішим і користується більшою популярністю. І справді кожен художник випробовує свої сили в написанні пейзажу і вносить свою лепту в загальний досвід зображення навколишньої дійсності, а це й означає що процес розвитку мистецтва не стоїть на місці, це хороша новина, яка дає впевненість в майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агальянова Н. Образотворче мистецтво: стан і проблеми Вивчення // Рідна школа. - 2001. - №1. - С. 53-55.
2. Живопис Михайла Піпана [Режим доступу] <https://moemisto.ua/te/zhivopis-mihayla-pipana-7781.html>
3. Мороз В. Війна, Тернопіль і художники [Режим доступу] <https://te.20minut.ua/Nashe-mynule/vijna-ternopil-i-hudozhniki-10414993.html>
4. Львівська Національна Академія Мистецтв. Наукова стаття [Режим доступу] www.logos.biz.ua/proj/lnam/online/lnam-190.pdf-С 190.
5. Золотнюк А. Тернопіль, увічнений на роботах Євгена Удіна [Режим Доступу] http://poglyad.te.ua/ternopil_vidhuky/strong-ternopil-uvichnenuj-na-robotah-yevgena-udina-fotostrong.html
6. Гаврилів Н. Євген Удін: «Важливо побачити та змалювати місто в його деталях» [Режим доступу] <http://teren.in.ua/2017/01/20/yevgen-udin-vazhlyvo-pobachyty-ta-zmalyuvaty-misto-v-jogo-detalyah-foto/>
7. Дуда І. Кузів Михайло Петрович [Режим доступу] http://esu.com.ua/search_articles.php?id=937
8. Шот М. Скульптуру й живопис поєднали на спільній виставці двоє українців із Тернопілля і США [Режим доступу] http://www.tenews.org.ua/post/view/skul_pturu_y_zhivopis_poednali_na_spil_niy_vistavci_dvoe_ukrainciv_iz_temopillya_i_ssha
9. Сагаль О. Тернопольянин Володимир Чорнобай: «Художник нині може створити мистецький твір із чого завгодно» [Режим доступу] <http://nova.te.ua/statti/temopolyanyyn-volodymyr-chornobaj-hudozhnyk-nyni-mozhe-stvoryty-mystetskyj-tvir-iz-chogo-zavgodno/>